

Rapport
Commissie
belijdende kerk (CBK)

Samen geloven, samen belijden

voor de Synode van Deventer 2023

Inhoudsopgave

Aanbiedingsbrief aan de Synode Deventer 2023	3
1. Waarom een commissie belijdende kerk?	4
2. Samen belijdende kerk zijn	4
Wat is belijden?	4
Hoe kunnen we levend belijden in onze tijd?	5
3. Uitgevoerde opdracht	6
4. Nieuwe opdracht	7
Bijlage 1 Opdracht GS Goes/LV Zeewolde 2020	8
Bijlage 2 Voorgestelde besluiten	8
Bijlage 3 Samenstelling van de commissie belijdende kerk 2022-2023	9
Bijlage 4 Begroting commissie belijdende kerk	9

Aanbiedingsbrief aan de Synode Deventer 2023

Aan de leden van de synode

Amersfoort, 5 juli 2023

Betreft: Aanbieden rapport commissie belijdende kerk (CBK)

Leden van de synode, geliefde broers en zussen,

Hierbij bieden we u het rapport van de commissie belijdende kerk aan. In juli 2022 zijn wij begonnen met onze werkzaamheden en voor u ligt het resultaat van onze werkzaamheden. De opdracht die we hebben gekregen is omvangrijk en belangrijk: het gaat om de identiteit, het hart van de kerken.

Onze verkenning heeft opgeleverd dat we concluderen dat het belijden van de kerken verlevendigd moet worden. Steeds minder vaak belijden we als kerkgemeenschap samen en steeds vaker op andere plekken, in andere vormen en met andere mensen. We onderscheiden zes functies van het belijden – per functie verschilt wat er aan de hand is en wat we denken dat er nodig is. Dat vergt nog een nadere doordinking. Ons nadenken over de inhoud van het belijden en de binding aan de belijdenis is ook nog niet afgerond. We hopen met deze eerste resultaten van onze verkenning voldoende vertrouwen te hebben gewekt voor een vervolgopdracht.

Onze rapportage bestaat uit een compact beleidsrapport. Dat rapport bevat de belangrijkste inzichten en overwegingen en biedt een basis voor de besluitvorming over een vervolgopdracht. Het inhoudelijk verslag van onze verkenning is als bijzonderlijk [rapport \(61.1\) bijgevoegd](#). Daarin vindt u de inhoudelijke verkenning naar de praktijk van het belijden, de ontwikkelingen die hieraan bijdragen, de Bijbelse en historische lijnen en een vooruitblik naar het vervolg.

Ons werk is nog niet af, maar al wel is duidelijk dat we denken dat het nodig is om het belijden te verlevendigen. Dat is niet iets dat we als commissie alleen kunnen doen. Het is onze overtuiging dat we samen met de lokale kerken op zoek en aan de slag moeten. We willen u als vertegenwoordigers van de kerken vragen om met ons mee te denken: als gemeenten zelf aan de slag moeten, aan wat voor materiaal en begeleiding hebben zij dan behoefte? We zouden als commissie graag één of meer dagdelen de tijd hebben om hierover inhoudelijk met u van gedachten te wisselen. We gaan tijdens de synode hierover graag met u in gesprek.

We wensen u Gods zegen toe bij uw werk,

De commissie belijdende kerk,

Avelien Haan, Hans Burger, Sabine van der Heijden, Esther de Hek, Mark Janssens, Marinus de Jong, Pieter Niemeijer

1. Waarom een commissie belijdende kerk?

Bij de hereniging van de Gereformeerde Kernen (vrijgemaakt) en de Nederlands Gereformeerde Kerken is ook de commissie Belijdende Kerk benoemd. Twee kerkgemeenschappen met een gezamenlijk en verschillend verleden en verschillende gewoonten en praktijken hebben elkaar weer gevonden. Wat zal hun gezamenlijk geluid worden? Hoe zullen zij samen bekend staan in de wereld? Welke boodschap brengen zij? Bij deze vragen gaat het (ook) om het belijden van de kerk. De opdracht die de commissie kreeg was deze: 'verkennen op welke wijze de kerken hun geloof met het oog op deze en de toekomstige tijd kunnen belijden en hoe de verankering van de kerken aan de leer van de Bijbel opnieuw vorm kan krijgen'.

Met het belijden raak je aan het hart van de kerk en de kerkmensen. Het zijn van een belijdende kerk is zoveel meer dan alleen het hebben van een belijdenisgeschrift. Het gaat om hoe we als kerkmensen afzonderlijk en samen met hart, mond en handen ons geloof leven. Het gaat om de identiteit van de kerk in woord en daad. We hebben ons als commissie verdiept in wat belijden en de functie van het belijden is. Hoe geven we in de 21ste eeuw invulling aan dat belijden en hoe functioneren de belijdenissen die we als kerken hebben? Hoe helpt dat ons om dicht bij Gods Woord te blijven? Of is het nodig om het belijden anders in te richten of vorm te geven? Wat kunnen we als kerken doen om een belijdende kerk te zijn en te blijven?

De commissie heeft een eerste verkenning gedaan waarvan de resultaten in verkorte vorm zijn te vinden in dit beknopte rapport. In uitgebreide vorm zijn de resultaten te lezen in het inhoudelijk rapport, dat u als bijlage vindt bij deze rapportage.

In de volgende paragraaf staan de belangrijkste inzichten uit de verkenning die we gedaan hebben. Paragraaf 3 laat zien hoe we de verkenning hebben aangepakt. Ons werk is nog niet af – de verkenning heeft opgeleverd dat er een vervolg nodig is. Paragraaf 4 sluit af met een voorstel voor hoe dat vervolg vorm kan krijgen.

2. Samen belijdende kerk zijn

Om te kunnen nadenken over hoe we ook in de toekomst een belijdende kerk kunnen zijn, staan we als commissie eerst stil bij de vraag: wat is belijden? In ons uitgebreide inhoudelijk rapport staat beschreven hoe we op dit moment in de praktijk belijdende kerk zijn, wat het bijbels onderwijs over belijden is en hoe in het verleden met belijden, onderwijs en liturgie is omgegaan. Voor de inhoud daarvan verwijzen we naar de bijlage. We sluiten deze paragraaf af met een eerste verkenning van wat er nodig is om ook in de toekomst belijdende kerk te kunnen blijven en hoe we ons belijden kunnen verlevendigen.

Wat is belijden?

Belijden is meer dan een belijdenisgeschrift hebben. Het is een onmisbaar onderdeel van onze levende relatie met de drie-enige God: wij belijden en laten zien dat we in God geloven als onze God en verlosser. Een belijdende kerk is een kerk die vertelt over Gods grote daden en over wat God belooft in Jezus Christus. Belijden doe je vanuit je hart. De kerk leeft van wat de Heer in het goede nieuws toezegt en belooft. Tegelijk wijst ze af wat haar verbondenheid met haar Heer weerspreekt of beschadigt. Voor het aangezicht van God, onder elkaar, tegenover komende generaties en ten overstaan van de wereld uitte we als kerk op een uitnodigende en onderscheidende wijze ons geloof in de drie-enige God.

Dat kunnen we niet uit onszelf. Wij zijn zelfgerichte en zondige mensen – gelukkig maakt God ons zijn naam bekend, heeft Hij ons bevrijd en geeft Hij ons zijn genade. Gods naam en genade roepen ons antwoord op. Dat antwoord is wezenlijk. Echte liefde komt van twee kanten. God heeft ons aan zijn Zoon gegeven om ons in zijn Zoon een nieuw bestaan te geven als burgers van zijn rijk. Zijn liefde in

Christus maakt ons nieuw. Hij giet door zijn Geest zijn liefde in onze harten uit. En dus worden wij opgeroepen om vol liefde met heel ons leven antwoord te geven. Dat leren we van vorige generaties en mogen we doorgeven aan nieuwe generaties. Ons belijden is deel van dat antwoord.

Voor het belijden hebben we verschillende vormen en praktijken met verschillende functies. Als commissie onderscheiden we verschillende functies van het belijden. Door te belijden:

1. Loven we God en geven we uiting aan ons geloof. Dit doen we om God te eren in de liturgie en daarbuiten, en als reactie op het evangelie.
2. Verbinden we onszelf met de gemeenschap van gelovigen. Dat doen we binnen verschillende gemeenschappen. We zijn zo verbonden met Jezus Christus (in trouw aan het evangelie van Christus, bouwend op het onderwijs van de apostelen), met de wereldkerk (we belijden het katholieke christelijke geloof), met de kerken die het Gereformeerde belijden delen, met de kerken binnen ons eigen kerkverband (de Nederlandse Gereformeerde kerken) en binnen onze eigen lokale gemeente.
3. Bieden we oriëntatie in het geloofsleven. Belijden helpt om de weg te vinden in het leven met de drie-enige God. In het belijden komt levenswijsheid en onderwijs mee over het goede leven. Belijden helpt bij het vinden van antwoorden op vragen rond ethiek (wet) en spiritualiteit (gebed).
4. Geven we het geloof door aan volgende generaties. De overdracht van het geloof vindt plaats midden in ons christelijk leven in onze gemeente, in ons huis, in de wereld. Expliciet krijgt het vorm in prediking, onderwijs, catechese en andere vormen van jeugdwerk.
5. Getuigen we van ons geloof. Zo vertellen we aan de mensen om ons heen wie Jezus Christus voor ons is en leggen we in de wereld verantwoording af van onze hoop.
6. Beschermen we elkaar in de gemeente tegen dwaalleer en leugen. We helpen elkaar om te onderscheiden waarop het aankomt, om zo te verbinden in liefde en waarheid en dwaling en leugen tegen te spreken en te weerleggen.

Hoe kunnen we levend belijden in onze tijd?

Onze verkenning leidt tot de constatering dat het belijden van de kerk onder druk staat: in de cultuur van nu en met de vragen van nu is het niet makkelijk om gezamenlijk binnen een kerkgemeenschap levend te belijden. Veel van de gezamenlijke routines, tradities en praktijken zijn verdwenen en vervangen door alternatieven buiten de kerkgemeenschap en aansluitend bij de eigen voorkeuren. Tegelijk zien we dat er veel nieuwe vormen en praktijken zijn ontstaan die meer aansluiten op de vragen van nu en die passen bij de beeldcultuur van nu. Er is steeds meer materiaal, maar we besteden steeds minder tijd aan het gezamenlijk belijden als kerkgemeenschap.

Als commissie concluderen we: het zijn van belijdende kerk is een Bijbelse opdracht. God maakt zich door zijn Woord met ons vertrouwd. Onze belijdenissen helpen ons om samen God te dienen, ze willen ons bij Hem bewaren maar kunnen het eeuwige en onuitputtelijke Woord van God niet evenaren. Geen enkele belijdenistekst vervangt de Schrift, we moeten onze opvattingen en voorstellingen altijd laten corrigeren door het inzicht dat de Geest ons in de Bijbel schenkt. Daarbij mogen we erop vertrouwen dat de Geest ons leidt in het vinden van teksten en praktijken om in deze tijd een levend belijdende kerk te zijn.

Iedere belijdenis reageert op de vragen die er in die tijd waren over het geloof. Dat roept de vraag op wat die vragen van onze tijd zijn? Bieden onze belijdenissen daar een adequaat antwoord op? We constateren: oudere teksten zijn bindend, nieuwere teksten zijn dat vaak niet. Wat houdt binding in en waaraan bind je? Hoe moeten vragen over binding geduid worden in de culturele context van nu? Onze analyse van de geschiedenis laat in ieder geval zien dat het updaten van bestaande teksten, het schrijven van nieuwe teksten en het ontwikkelen van nieuwe praktijken van alle tijden is. We spreken daarom liever van de 'verlevendiging' van ons belijden dan van de 'verankering' ervan, zoals in onze

opdracht staat. Dat kan zowel de vorm krijgen van het anders ontsluiten van bestaande belijdenissen als het ontdekken van nieuwe praktijken of het maken van nieuwe teksten en liederen.

We willen ons als commissie inzetten voor de opdracht van de kerken om een levend belijdende kerk te zijn. Dat vraagt het doordenken van een aantal vragen waar we nu nog niet aan zijn toegekomen. Ons proces is nog niet af. Wel kunnen we al aangeven dat er een interventie nodig is, willen we als kerken een levend belijden hebben. In paragraaf 4 geven we aan hoe we deze opdracht voor ons zien.

3. Uitgevoerde opdracht

De commissie belijdende kerk is in juli 2022 gestart met haar werkzaamheden en heeft zeven keer vergaderd. De vergaderingen waren minimaal een dagdeel, enkele keren een dag en eenmaal een bezinningsweekend. In onze bijeenkomsten hebben we altijd de tijd genomen om samen de bijbel te bestuderen en met elkaar God te ontmoeten.

De commissie had als opdracht het doen van een verkenning. Daarvoor hebben we de praktisch-theologische methode van Richard R. Osmer ingezet. In zijn boek *Practical Theology* onderscheidt hij vier kerntaken voor de praktische theologie:

1. De descriptief-empirische taak: wat gebeurt er?
2. De interpretatieve taak: waarom gebeurt dit?
3. De normatieve taak: wat zou er moeten gebeuren?
4. De pragmatische taak: hoe zouden we kunnen reageren?

Voor de eerste twee vragen hebben we zelf een analyse gemaakt op basis van de ervaring en kennis die we als commissie in huis hebben. Daarnaast voerden we open gesprekken met predikanten, ouderlingen en deskundigen uit verschillende GKv-, NGK- en PKN-kerken. In deze gesprekken stond de vraag centraal: hoe geef je in de praktijk vorm aan het belijden in de kerk en wat zie je aan ontwikkelingen daarin? De resultaten hiervan zijn te vinden in [hoofdstuk 2 van het inhoudelijk rapport](#).

De derde vraag, de normatieve (Wat zou er aan de hand moeten zijn?) paktten we op verschillende manieren op:

1. Een studie naar de bijbelse grondlijnen over het belijden.
2. Het verkennen en bespreken van veel van de bekende belijdenisgeschriften op ontstaan, vorm en inhoud.
3. Het bestuderen van de ontwikkeling van het belijden van onze kerken door de geschiedenis heen.

De resultaten hiervan zijn voor een groot deel te lezen in [hoofdstuk 3 en 4 van het inhoudelijk rapport](#). Met het bespreken en analyseren van de verschillende belijdenisgeschriften zijn we nog niet klaar, daar willen we in een volgende commissie meer tijd voor nemen. De resultaten leverden ook de onderverdeling op in zes functies van het belijden van de kerken. De functies kunnen we koppelen aan de praktijk van ons belijden, wat in het inhoudelijk rapport ook gebeurt.

De laatste vraag (Hoe kunnen we reageren?) beantwoorden we niet omdat het daar nog te vroeg voor is. Op basis van de probleemanalyse constateren we wel dat er een interventie nodig is. De praktijk van het belijden is veranderd, maar ook verminderd. De vormen waarin we gewend zijn te belijden en te onderwijzen sluiten steeds minder aan bij de beeldcultuur van nu. Of dat ook geldt voor de inhoud is een andere vraag die we nu nog niet beantwoorden. Het belijden van de kerken behoeft in ieder geval vitalisering, een vervolgopdracht waar we ons graag voor inzetten.

Taken die we in het kader van onze verkenning nog verder willen afronden zijn het verder bespreken en waarderen van de teksten en praktijken van het belijden: zijn ze voldoende bruikbaar voor de functies van het belijden in deze tijd of zijn er nieuwe teksten/praktijken nodig? Ook de binding aan de teksten en praktijk willen we onderzoeken. Op basis van de analyse van de situatie en onze waardering daarvan komen we tot in ieder geval twee kerntaken voor een volgende commissie of commissies:

1. Het adviseren over de inhoud van het belijden en de binding daaraan. We willen antwoord geven op de vraag of er behoefte is aan nieuwe teksten/vormen die ingaan op de vragen van deze tijd of dat het anders ontsluiten van wat er al is meer voor de hand ligt. Daarbij hoort ook een advies over de binding aan en de status van teksten. Dit deel van ons werk omvat een aantal kerkrechtelijke en liturgische keuzes en is theologisch en kerkhistorisch ingrijpend. Het vraagt een onderbouwd advies met richting, voorstellen en consequenties zodat de volgende synode daarover kan beslissen (interventie op inhoud, binding).
2. Het onderzoeken en eventueel opstarten van een proces waarin we de kerken ondersteunen bij overdracht, getuigen en gemeenschap, waarbij aandacht is voor praktijken en vormen die aansluiten bij deze tijd (interventie op vorm). Mocht uit de analyse bij de eerste taak voortkomen dat er behoefte is aan nieuwe inhoud, dan zal ook dit een onderdeel worden van het proces dat we met en voor de kerken willen doorlopen.

In volgende paragraaf zijn deze kerntaken uitgewerkt tot een nieuwe opdracht voor de commissie belijdende kerk.

4. Nieuwe opdracht

De commissie belijdende kerk is ingesteld om een verkenning te doen. Die verkenning heeft een aantal vragen opgeleverd die we nog niet kunnen beantwoorden. Daarom denken we dat een vervolg nodig is. We hopen met het verslag van onze werkzaamheden tot dusver bij u voldoende vertrouwen gewekt te hebben om ons werk voort te zetten. Zo kunnen we toewerken naar duidelijke aanbevelingen over de inhoud en functionering van ons kerkelijk belijden en de verlevendiging daarvan in de praktijk van ons leven als kerken en christenen.

In dat vervolg zien we twee sporen voor ons:

1. Een vervolgoopdracht die moet leiden tot een advies aan de volgende synode over de inhoud van het belijden en het functioneren daarvan. Dit betreft een incidentele taak die afgerond kan worden voor de volgende synode in 2026. De verkenning biedt een antwoord op de vraag of er op de inhoud van het belijden een interventie nodig is en of er over de binding aan het belijden een interventie nodig is. De kosten van het uitvoeren van deze taak zullen voornamelijk bestaan uit vergaderkosten en reiskosten.
2. Een interventie die in ieder geval nodig is, is een proces waarin het vitaliseren van het belijden een plek krijgt. De commissie verkent de manier waarop dit proces kan worden ingericht en maakt een start met het ontwikkelen van materialen voor dit proces. Als uit spoor 1 voortkomt dat er behoefte is aan nieuwe inhoud, dan wordt ook dit onderdeel van de opdracht/het proces. Uiteindelijk zal niet de commissie het werk moeten doen, maar zullen de plaatselijke kerken een rol krijgen. De kosten voor deze taak zullen bestaan uit vergaderkosten, reiskosten maar ook het ontwikkelen en produceren van materialen. Het is de verwachting dat deze taak ook na de volgende synode voorgezet zal worden en de kosten van deze taak zijn moeilijker te voorspellen.

Bijlage 1 Opdracht GS Goes/LV Zeewolde 2020

Materiaal:

aanbiedingsbrief kerkorde, regiegroep aan GS en LV (8-9-2021)

Besluit 1:

samen met de GS/LV een commissie 'Belijdende Kerk' te benoemen om te verkennen op welke wijze de kerken hun geloof met het oog op deze en de toekomstige tijd kunnen belijden en hoe de verankering van de kerken aan de leer van de Bijbel opnieuw vorm kan krijgen.

Besluit 2:

de commissie te verzoeken om aan de eerste landelijke synode van de herenigde kerken te rapporteren over de voortgang of resultaten van haar verkenning.

Gronden:

1. De Bijbel roept de kerken van Christus op zijn Naam te belijden, verantwoording af te leggen van de hoop die in ons is en dwaalleer tegen te gaan.
2. De hereniging is een passend moment om de hand aan de ploeg te slaan en te zoeken naar een nieuwe manier om ons gemeenschappelijke geloof actueel en toekomstgericht te belijden.
3. Nu de verankering aan de leer van de Bijbel via de binding aan de klassieke belijdenisgeschriften bezig is te verzwakken, is het noodzakelijk om tot een nieuwe en daarmee sterkere verankering te komen.
4. Het is nog te vroeg om te besluiten, op welke wijze dat het beste kan gebeuren: via nieuwe belijdenisvorming, een eigentijds geloofsgetuigenis, een nieuwe verwoording van de binding aan de belijdenis, een combinatie daarvan of op andere manieren.
5. Een verkenningsoopdracht aan een commissie is de aangewezen weg om in beeld te krijgen hoe die nieuwe verankering het beste inhoud en vorm kan krijgen en welk proces daarvoor passend is, zodat een volgende GS/LV daarover kan besluiten.

Bijlage 2 Voorgestelde besluiten

Materiaal:

beleidsrapport van de commissie 'belijdende kerk' met inhoudelijke bijlage.

Besluiten:

1. de commissie decharge te verlenen over de verrichte werkzaamheden;
2. de opdracht aan de commissie te verlengen en haar op te dragen heen te werken naar concrete aanbevelingen aan de synode van 2026 over:
 - a. de inhoud en het functioneren van ons belijden in al zijn functies: loven, verbinden, oriënteren, onderwijzen, getuigen, beschermen
 - b. het verlevendigen van het belijden in de praktijk van ons leven als kerken en kerkleden, zodat er meer tijd en aandacht is voor de inhoud van het geloof in vormen die passen bij deze tijd en cultuur;
3. de commissie een budget toe te kennen van €2500,- per jaar.

Gronden:

1. Het rapport van de commissie met de inhoudelijke bijlage biedt een vertrouwenwekkend uitgangspunt voor het vervolg van haar werk, daarom kan de commissie doorgaan op de ingeslagen weg.
2. Het onderzoek naar het waarderen van het functioneren van het belijden in al zijn functies is nog niet afgerond en wordt voortgezet.

Bijlage 3 Samenstelling van de commissie belijdende kerk 2022-2023

De commissie is in 2022 benoemd in de volgende samenstelling en heeft gedurende de looptijd geen wijzigingen ondergaan:

Avelien Haan (samenroeper)
Hans Burger
Sabine van der Heiden
Esther de Hek
Mark Janssens
Marinus de Jong
Pieter Niemeijer

Lydia Postma-Douma ondersteunt de commissie met secretariaatswerk.

Bijlage 4 Begroting commissie belijdende kerk

- De kosten voor de commissie bestaan vooral uit vergaderkosten
- We hebben de gewoonte om 8x per jaar een halve of hele dag te vergaderen, met lunch. De kosten daarvan zijn ongeveer €250,- aan zaal/lunch en €265,- aan reiskosten van de deelnemers.
- We verwachten in ieder geval het eerste jaar alleen vergaderingen te hebben.
- Het is mogelijk dat er op termijn andere kosten bijkomen:
 - o Een bijeenkomst met experts/mini-conferentie (conferentie kan kostendekkend met een eigen bijdrage van de deelnemers)
 - o Afhankelijk van de te besluiten richting kunnen er kosten bijkomen voor het maken van materiaal (website, boekje/flyers). We kunnen hiervoor ook terugvallen op de binnen het kerkverband beschikbare mogelijkheden. Indien nodig, zullen we hiervoor om extra budget vragen.
- Met een budget van €2500,- per jaar, in het totaal €7500,- voor de komende drie jaar kan de commissie zijn werkzaamheden blijven verrichten.